

Архипенко Людмила Михайлівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української
філології та історії Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця
e-mail: liudm.arkh@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Сучасний темп життя, швидкість опрацювання інформації та професійні вимоги до фахівців вимагають оновлення змісту навчального процесу у ЗВО та впровадження нових технологій, що забезпечують інтенсифікацію навчання. Навчання іноземних студентів є одним із провідних напрямків фахової підготовки Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця. Важлива складова навчання іноземних студентів – це мовна підготовка. <...> Володіння українською мовою на належному рівні визначальне в процесі здобуття спеціальності у ЗВО та реалізації студентами свого потенціалу упродовж навчання [2].

Особлива увага приділяється активним та інтерактивним формам занять, які дозволяють досягати освітніх цілей із меншими витратами часу та зусиль при збереженні якості підготовки. Інноваційні методи орієнтовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, зокрема інтерактивні технології, за яких студенти стають не пасивними отримувачами інформації, а активними учасниками навчального процесу. У такій моделі інформація слугує засобом формування професійних умінь, а навчальна взаємодія спрямована на здобуття нового практичного досвіду [1].

Інтерактивні методи поділяють групи за наявністю моделі професійної діяльності та наявністю ролей. Згідно з першою ознакою розрізняють

ситуативні і *неситуативні* методи навчання [3]. До *неситуативних* належать семінар-дискусія, проблемна лекція, науково-практична конференція, «мозковий штурм», захист курсових і дипломних робіт. Вони не передбачають моделювання реальних процесів, а активізація навчання досягається завдяки проблемному змісту, використанню технічних засобів та діалогічній взаємодії викладача і студентів. У таких умовах розвиваються вміння аргументувати свою позицію, висловлювати власні міркування та ухвалювати рішення.

В основі *ситуативних методів* лежить моделювання реальних ситуацій та процесів у навчальному середовищі. Це дозволяє максимально наблизити навчання до професійної діяльності та відтворити різні види фахової взаємодії, сприяючи формуванню практичних навичок і досвіду. Ситуативні методи поділяють на *ігрові* та *неігрові*. До *неігрових* належить *кейс-метод* (аналіз конкретних ситуацій). Він передбачає роботу студентів із реальною або наближеною до реальної ситуацією, яка містить практичну проблему та актуалізує необхідні для її розв'язання знання. Проблема не подається в готовому вигляді, а формується викладачем з урахуванням змісту навчального матеріалу та рівня підготовки групи. Кейс-метод сприяє розвитку самостійності, ініціативності, уміння застосовувати теоретичні знання на практиці та значною мірою впливає на професійну підготовку студентів. До *ігрових методів* належать рольові та ділові ігри, які сприяють формуванню навичок міжособистісної взаємодії, уміння співпрацювати та приймати спільні рішення в умовах навчальної комунікації.

Ще одним ефективним способом активізації пізнавальної діяльності є *проектне навчання*, запропоноване американським педагогом У. Кілпатріком ще на початку ХХ сторіччя. Мета цього методу – надати студентам можливості для самостійного отримання знань в процесі вирішення практичних завдань та проблем, які б спонукали до пошуку необхідної інформації у різних наукових джерелах [4]. Така діяльність потребує не лише мовної компетентності, а й предметних знань, творчих, комунікативних та інтелектуальних умінь. Проектна форма роботи дозволяє застосувати та розширити наявні знання, отримати досвід

реального використання мови, працювати з автентичними джерелами та формувати природну потребу в спілкуванні іноземною мовою. Варто підкреслити важливість проєктної технології в навчанні української мови як іноземної студентів немовних спеціальностей. Такий вид роботи дає змогу поєднувати аудиторну та позааудиторну діяльність із акцентом на самостійне опрацювання матеріалу. Студенти з різним рівнем мовної підготовки можуть долучатися до проєкту відповідно до своїх можливостей, а різноманітність форм роботи забезпечує міжпредметні зв'язки. Як приклад наведемо проєкт, запропонований до виконання китайським студентам-магістрантам спеціальності «Міжнародна економіка» під час вивчення курсу «Українська мова як іноземна. Основи наукового мовлення». Підготовка проєкту передбачала: наявність значущої дослідницької проблеми та практичної цінності результатів, самостійний або парний характер роботи студентів, консультативну роль викладача, логічне структурування змісту проєкту, а також використання дослідницьких методів (визначення проблеми й завдань, аналіз та добір інформації, систематизація результатів і вибір способу їх представлення). На підготовчому етапі обрано тему «Фондові біржі» й окреслено мету проєкту – дослідження діяльності світових фондових бірж. Ця тема дозволила поєднати мовний, професійний та країнознавчий аспекти. Визначили термін виконання роботи та розпочали пошук матеріалів з використанням інтернет-джерел. На основному етапі студенти опрацьовували зібрану інформацію: виконали переклад, склали план, підготували реферат і усні виступи українською мовою. Завершальним результатом стали доповідь з презентацією. У процесі підготовки проєкту студенти провели дослідницьку роботу в межах обраної теми, розширили професійний кругозір, здобули нові знання та навички самостійної роботи, що сприяло підвищенню мотивації та пізнавального інтересу.

Використання Інтернет-технологій у вивченні української мови як іноземної мови дає можливість працювати з автентичними аудіо-, відео- та друкованими матеріалами, а також отримувати різноманітну українознавчу та предметну інформацію. Застосування інтерактивних методів, проєктної

технології та мультимедійних засобів сприяє збільшенню обсягу та глибини засвоєння матеріалу, розвитку пізнавальної активності й творчої самостійності, економії часу, індивідуалізації навчання та реалізації виховного аспекту. У такому процесі студент виступає головним учасником навчання, а викладач – організатором і наставником.

Отже, використання сучасних інформаційних технологій та інноваційних методів навчання – ефективний спосіб інтенсифікації навчального процесу й донесення до іноземних здобувачів освіти предметної та українознавчої інформації.

Література:

1. Архипенко Л. М. Про деякі аспекти традиційного та інноваційного навчання писемного мовлення іноземних студентів. *Проблеми і перспективи мовної підготовки іноз. студентів. Матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф.* Харків: ХНАДУ, 2016. С. 166–171.

<http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/14710>

2. Архипенко Л. М. Про деякі труднощі у навчанні української мови в іноземній аудиторії. *Інноваційні технології і методика викладання гуманітарних дисциплін: теорія і практика технічних закладів вищої освіти.* Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції з проблем вищої освіти і науки, 18 квітня 2024 р. Харків: ХНАДУ, 2024. С. 69–72.

<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32658>

3. Кочубей Н. Характеристика інтерактивного навчання англійського діалогічного мовлення молодших школярів. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання* : зб. наук. праць. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2010. Вип. 42. С. 133–139.

4. Олійник І. П. Використання методу проектів на уроках англійської мови як один із шляхів формування комунікативної компетентності учня : Методична розробка. Котовськ, 2012. 21 с.